

talis FOURCR. — *Epeolus productus* THOMS. — *Nomada succinta* PANZ., *trispinosa* SCHMIED. — *Pasites maculatus* JUR., *minutus* MOCS. — *Phiarus abdominalis* EV. — *Coelioxys rufocaudata* SM., *polycentris* FÖRST., *conoidea* ILLIG., *aurolineata* FÖRST. — *Stelis phaeoptera* K.

SM., *pictistigma* THOMS. — *Anthrena carbonaria* LINN., *thoracica* FABR., *nitida* FOURCR., *albicans* MÜLL., *tibialis* K., *Trimmerana* K., *sisymbrii* FRIESE, *praecox* SCOP., *albicus* K., *parvula* K., *niveata* FRIESE., *ventralis* IMH., *scita* EVERSM., *fimbriata* BRULLÉ., *truncatilabris* MOR., *combinata* CHRIST., *propinqua* SCHCK., *dubitata* SCHCK., *chryso-pyga* SCHCK., *hungarica* FRIESE. — *Halictus albipes* FABR. v. *affinis* SCHCK., *malachurus* K., *politus* SCHCK., *xanthopus* K., *zonulus* SM. — *Osmia Panzeri* MOR. — *Lithurgus fuscipennis* LEP. — *Megachile versicolor* SM., *leucomalla* GERST., *pacifica* PANZ. — *Anthidium laterale* LATR., *pubescens* MOR. — *Psithyrus Barbutellus* K., *ves-*

A lepkék terjeszkedése.

Irta: KÜRTÖSI JÓZSEF.

Minden lepkész tapasztalhatta, hogy felkutatót, tehát jól ismert gyűjtőterületén, a hol már majdnem minden fajt összegyűjtött, egyszer csak új fajt talál, talán egy, talán több példányban is. Jól átkutatott területen az ilyen eset nem azt igazolja, hogy ez elkerülte volna figyelmét, hanem vagy az illető lepkefaj új térfoglalását, vagy még csak az erre irányuló törekvést.

A lepkék elterjesztésében véletlen eset is játszhat közbe pl. bizonyos anyagok, de különösen élő s kifágott fák szállítása alkalmával a rájuk bábozódott lepkebábokat is szertehurezolja. Így történetelt meg az, hogy SZALAY KÁLMÁN állami tanító Orosházán 1908. VII. 21-én egy *Lymantria monacha* L. himet fogott.

Azonban nemcsak véletlen körülmények játszanak közbe a lepkék továbbterjedésénél, hanem a lepkék vándorlási ösztöne is. A mint megfigyelték, hogy egyes fajok, mint pl. a *Pyrameis cardui* L., nagy csoportokban indulnak vándorútjukra, éppen úgy megfigyelték azt is, hogy egyes példányok is nekimerészkednek az ismeretlennek. Ezt tapasztalták különösen a *Daphnis nerii* L. s *Choerocampa celerio* L. fajoknál.

Ezen fajoknál könnyű volt a megfigyelés, mert tudjuk, hogy hol van hazájuk s ha már most oly vidéken fogjuk, a hol megfigyeléseink szerint nem növekedhettek fel, feltehetjük s feltevésünkben nem is csalódunk, hogy odavándorlásuk közben jutottak el. S ha

figyelembe vesszük, hogy a két említett lepkefaj mily gyors repülő, nincs is mit csodálkoznunk azon, ha e két délvidéki fajt meleg nyarakon északibb vidéken is fogják. A *Ch. celerio*-t pl. Angolország északi vidékén, a *D. nerrii*-t ezenkívül Svédország déli részén és Finnországban fogták.

Azt, hogy az ilyen vándorlási ösztön nemcsak ezen lepkék tulajdonsága, azt tudjuk, ha nincs is rávonatkozó elegendő irodalmi adatunk. Nem lenne pedig érdektelen valami módon kísérletezni ezen irányban pl. fehérszárnyú nappali lepkékkel, ha volna mód arra, hogy repülésük gyöngítése nélkül s mégis feltűnő módon lehetne megjelölni szárnyukat. Gazdasági szempontból is fontos volna ilyen megfigyelések végzése, a mennyiben a kártékony fajok elterjedési képességére vetne világot s tisztázna oly kérdést, mely kevés tapasztalaton nyugvó feltevésen alapszik.

Azonban kutatásaink közben a véletlen megfigyelés is szolgálthat ilyen adatokat.

Ilyen adathoz jutottam én is a *Scirpophaga praelata* L. nevű aprólepke gyűjtése közben. Ebből 1907 VII. végén s 1908. VI. végén fogtam lámpafénynél 1—1 nőstényt. Tudva, hogy hernyójának tápnövénye a káka, csodáltam, hogy távol lakván ilyen területtől, hogy kerülhetett ide, annyival inkább, mert rendkívül nehézkes. 1909-ben aztán figyelemmel kísértem vidékemen mindazon területeket a holt Kőrös környékén, a hol káka termett, de ezen évben nem fogtam egyetlenegy példányt sem. Megjegyzem, hogy a területen meglehetősen kevés káka van, az is szórványosan. A múlt 1910. évben aztán az élő Kőröspartján levő kubikgyödrökben — a vasuti hid közelében — egy nagyobb szerű kákatelepre bukkantam, a melyen valóságos *Scirpophaga*-telep volt. Julius első felében tömegesen jelentkeztek, a káka oldalán üldögéltek a legnagyobb közönnyel, kopulában is. Hasonló közömbösséget tanúsítottak vízbepottyánás esetén is.

Minthogy *Scirpophaga*-telep ezen a környéken nincs, bizonyos, hogy az előző években fogottak is innen származtak. Már pedig a két hely egymástól való távolsága légvonalban 19 kilométer. Ki tudja milyen hosszú utat tett meg, a mig ide ért, a hol elfogtam. Ha tehát ilyen nehézkes repülésű lepke ilyen nagy távolságra száll, mennyivel inkább fog elszállni az, a melyik anélkül is gyorsrepülő s kevesebb idő alatt jut messzire.

Az ilyen megfigyelések végzése nehéz, azért erre vonatkozólag kevés irodalmi adatunk van, ha azonban súlyt helyezünk ilyen irányú megfigyelésekre, akkor az adatok is szaporodni fognak.